

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

M. Tvllivs Cicero Mannvcciorvm Commentariis Illvstratvs antiquaeq. lectioni restitutus

Continens De Philosophia Volumen Secundum

Cicero, Marcus Tullius

Venetiis, 1583

Io Baptistae Foscareno Iacobi Foscareni Equitis Et D Marci Procvratoris F
Valerivs Palmervs S P D

[urn:nbn:de:gbv:45:1-770553](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:45:1-770553)

I O . B A P T I S T A E

F O S C A R E N O

I A C O B I . F O S C A R E N I . E Q V I T I S

E T . D . M A R C I . P R O C V R A T O R I S . F .

V A L E R I V S . P A L E R M V S

S . P . D .

INSTITVERAM olim, ex quotidianis scholae observationibus, commentarium quendam conscribere, in Q. Ciceronis de petitione consulatus libellum. De eoq. eram cum Aldo Manuccio, quocum mihi uetus intercedit necessitudo, collocutus; cum ille, qui tanta cum laude semper litterarum studiosis fauit, quanta cum omnium admiratione litterarum studia coluit, auctor mihi fuit, ut hunc ipsum iam inchoatum absoluerem, absolutum expolirem, atque ederem. Ego igitur, etsi aliud ab initio cogitaram, doctissimi hominis, mihiq. amicissimi auctoritate permotus, & supremam manum operi addendam, & animum etiam ad editionem applicandum, si cui forte ea res usui futura esset, censui. In ea autem cogitatione, cum illud insuper (ut fit) coepissem deliberare, cui nam potissimum laborem hunc meum, qualiscumque esset, dedicarem; cui & res ipsa per se, & magis etiam, ut a me missa, conuenire uideretur; sic demum statui: nulli hominum generi, hoc de petitione commentariolum, nostro tempore accommodatius esse posse, quam Venetis. Neque omnibus tamen aequae, sed nobilibus tantum, & reip. administrationem capescentibus. Apud quos, cum Romanae libertatis, dignitatishq. imago cernitur non obscura, tum honores ipsi, ratioq. eorum obtinendorum, non adeo est antiquae dissimilis. Nam, uere ut loquamur, ubi tales, tamq. praeclari magistratus urbani, seu prouinciales, iustis comitijs mandantur, quos operae pretium sit eo studio petere, ac labore, quo petendos docet hic libellus, praeterquam Venetijs: Vbi

Hh 2 tantum

tantum nobilitati simul, atque industriae hominum tribuitur, quantum apud Venetos? Vbi grauioribus de rebus, & saepius disceptare, & consilium capere opus est, quam in ipsa Venetorum Republica? Vbi crebriora, eaq. grauiora exercentur iudicia, in quibus liceat ingenij vires, & eloquentiae declarare, quam in ea urbe, quae est multorum populorum portus, quae columen Italici nominis, quae Christianae reip. decus, & praesidium? Merito igitur apud quos summi mandantur honores, ab ijs potissimum eorum adipiscendorum ratio perdiscenda, pertractandaq. est. Atque haec est praecipua caussa, cur Veneto tibi, ac Veneta familia nobilissima orto, hoc esse dicandum opusculum censui. Sed haec eadem cum alijs quam plurimis est communis. Illa igitur tibi, & mihi maxime propria; quod hoc, quidquid est operae, quod in hoc ipso opusculo, tum explanando, tum a multis mendis, quibus, quasi tricis quibusdam, impeditum tenebatur, expediendo, praestitisti. Id eo potissimum tempore me praestitisse memini, cum, te apud nos studiorum gratia commorante, ego de superiore loco, haec ipsa de petitione praecepta interpretabar. Qua quidem explicatione tu magnopere, (quantum ipse potui animaduvertere) praeter ceteros aequales tuos, delectabar. Vt non contentus ijs, quae ego disputando attulissim, alia quaerere, de alijs dubitare frequenter soleres. Quare non temere utrique nostrum conuenire credidi, ut, quae ex ingenio nostro, cum tu aderas, explicationes essent depromptae, eadem etiam absenti tibi dicatae, in manus hominum peruenirent. Qui enim non probatum iri sperem librum hunc illi, nostris additis explanationibus, cui nudum ipsum per se fatiam placuisse cognorim? aut cur non sit is libenter litterarum monumentis ea commendata tractaturus, quae summa olim uoluntate ex ore nostro profecta excipiebat? Accedit eo, ut, quemadmodum illius temporis memoriam tibi iucundam esse, de multis audio, sic perhonorificum mihi fore ducam, testimonium aliquod exstare, uel mea erga te paternae beneuolentiae, uel tuae erga me (ut ipse loqueris) obseruantiae. Cum praesertim (quod mihi nullo modo contemnendum est,) meis me ciuibus gratissimum in eo facturum sciam. Apud quos cum pater tuus uir clarissimus atque optimus Iacobus Foscarenus magnificentissima praetura functus sit, anno ille memorabili, cum, Italia fere tota fame laborante, summa praetoris uigilantia, integritate, & liberalitate factum est, ut ciuitas nostra sola propemodum nullos famis morsus sentiret; tam alte defixa, & in animis omnium impressa est insignis illa praetura, ut nemo non libentissime eius memoriam usurpet, nemo non toto pectore amplectatur, & exosculetur, quidquid ad tanti uiri laudes renouandas, & gratam erga illum, totamq. eius domum uoluntatem animi declarandam pertineat. Quid est autem quod propius attingere parentem optimum possit, quam filius optimus, animi simul, & corporis paterni certissima effigies? Ob has igitur tot, tantasq. caussas non imprudenter fecisse me, qui hunc tuo nomini librum dicarim, mihi facile persuadeo. Restat, ut,

quam-

quamquam domi habes, unde discas: disciplinam nempe, & exempla patris sapientissimi; qui unus, uel hoc potissimum scriptorum omnium praecepta superauit, quod, quae alij multo sudore ambientes assequuntur, ille, ultro delata, ac prope inuitus accepit. Veluti cum post praeturam Veronensem, Dalmaticae orae periculosissimo Reip. tempore praepositus est. Vel cum ex ea nondum reuersus, totius classis Imperator, qui Sebastiano Venerio, at cui uiro? qui Sebastiano Venerio (inquam) succederet, est creatus. Vel cum deinde summo cum imperio in Cretam, ut eam Insulam dictator constitueret, missus est. Vel demum, cum ob praestantissima in Remp. merita D. Marci procurator est factus. Aliaque post alia praeclarissima munera, tibi magis, quam mihi nota, domi forisque honorificentissime accepit, & administrauit. Restat igitur, id quod dixi, ut, quamquam magistrum tam excellentem, non petendorum solum, sed & gerendorum magistratuum domi habes, quem si eris imitatus, quod facturum te sperant omnes, aberrare numquam possis: haec tamen Q. Ciceronis praecepta, quae, uel ob ipsam antiquitatem, plurimum habere debent auctoritatis, non contempnas. Sed, quod iam consuesti, summo studio complectare; eademque quantum res patitur, tuae personae accommodes. Quod, si tibi non licet in foro uersari, aut dicendo conciones tenere, (neque enim omnia possumus omnes;) at liceat saltem humaniora studia colere; historias, & ueteres, & recentes tractare, multaque uolumina tam Latine, quam Etruscae scripta uersare; ex quibus ingentem rerum colligas copiam, quibus te ipsum in omni uita meliorem, in consulendo, agendoque prudentiorem, & in sermone etiam quotidiano instructiorem efficias. Quo multis prodesse, bonam de te spem concitare, & uoluntates hominum allicere facile possis. Sic igitur facies; & cum de petendis magistratibus cogitabis, illud prae omnibus praeceptum Plauti in ore, atque in animo habeto:

Virtute ambire oportet, non fauitoribus,
Sat habet fauitorum, qui recte facit.

Sed haec haecenus. Tu officium hoc nostrum ab optimo animo, & tui studiosissimo profectum, hilari fronte, ut accipias, & amorem mihi tuum, qua adhuc pietate fecisti, conserues, etiam atque etiam te rogo. Vale.

Veronae, VI. Kal. Octob. ∞ D XXCIII.

I N
Q. C I C E R O N I S
D E . P E T I T I O N E
C O N S V L A T V S
A D . M . T V L L I V M . F R A T R E M
L I B R V M
V A L E R I I . P A L E R M I . V E R O N E N S I S
C O M M E N T A R I V S

NTER ceteros libros, qui, a Latinis scriptoribus editi, ad manus nostras peruenierunt, non postremum obtinere locum commentarium de petitione consulatus, statuendum est. Sive rem spectemus, siue rationem Latini sermonis. Continet quippe praeclaram ^{discretarum} magistratuum adipiscendorum, quae omnibus, qui in ciuilibus muneribus uersaturi sunt, magno usui esse possit. Et, quia de honore illo agit, qui omnium, qui Romae mandarentur, erat maximus; multarum rerum, quae ad Romanam historiam pertinent, notitiam affert non contemnendam. Est uero in primis Latine, et eleganter scriptum, et in illo aequabili genere, quo praecepta traduntur, tam presse, simul et plane, et tanto ordine adhibito, ut nihil purius, nihil dulcius legi possit. Cuius auctoritas esse apud nos non mediocri debet; uel propter tempora, quibus est scriptum; cum ad summum fastigium Latina iam lingua peruenerat: uel propter ipsum scriptorem, qui, quod eloquentissimi hominis frater erat, nihil non perfectum, et dignum domo Ciceronum uidetur emissurus fuisse. Ac uideo esse etiam, qui putent, non a Quincto, sed a Marco hoc opusculum esse conscriptum, et in fratris gratiam Quincti nomine diuulgatum. Quorum opinio, ni fallor, diuinatione potius quadam, quam certa ratione nititur. Ideoq. non est de eo magnopere altercandum. Mihi sane libet credere, huius libelli scriptorem Quinctum fuisse, quem in doctrina percipienda, non solum multum studij a pueritia posuisse testatur Marcus; sed et eundem alias ut poetam commendat, alias summis de rebus disputantem cum doctissimis uiris inducit. ita tamen, ut non uerear, quin a Marco fuerit perpurgatus, et expolitus: de quo eum in ipsius libri calce
Quinctus